

KAZAKİSTAN'DA KIZIL KITLIK (1929-1933) STALİN'E MEKTUPLAR- ANILAR- RÖPORTAJLAR ADLI ESER ÜZERİNE

Ahmet ÇAM*

Geliş Tarihi: Ocak, 2017

Kabul Tarihi: Mart, 2017

İnsanlık tarihi, insanla başlar ve insanların birbirleriyle ve tabiatla olan mücadelesiyle devam eder. Bizlere tarih diye sunulan belleğin nice savaş nice afet içerdiği saymakla bitmez. Şüphe yok ki geçmişteki olumsuzluklardan ders çıkararak gelecek için doğru hamleler yapabiliriz. Bu bağlamda, milletlerin belleği tarihtir ve bu bazen övünmek bazen hüzünlenmek ve her zaman da düşünmek için vardır. Yazımızda, işte bu düşünme gayesiyle kaleme alınmış olan Kazakistan'da Kızıl Kıtık adlı kitabın tanıtımını ve değerlendirmesini yapmaya çalışacağız.

Kazakistan, Orta Asya'nın kadim toprağı. SSCB'nin başındaki isim olan Stalin ve onun gibi düşünen yöneticiler tarafından Kazakistan üzerinde tasarlanan ve uygulanan sözde “Ekim Devrimi” Kazakistan için 20. yüzyılın en derin felaketlerinden birine yol açmıştır. İşte bu felaketin tanıklarıyla ve belgeleriyle birlikte anlatıldığı Damira İbrahim ve Vahit Türk tarafından hazırlanan bu kitap üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, 1929-1933 yılları arasında geçen olaylar karşısında devleti yönetenleri durumun vahametinden haberdar etmek için yazılmış 11 mektup bulunmaktadır. Mektuplar Stalin'e, SSCB hükümet yöneticilerine ve Kazakistan Ülke Komünist Partisi Yöneticisi Goloşyekin'e dönemin aydınları, bürokratları ve dahası insanlığını yitirmemiş kimseler tarafından yazılmıştır. Oraz İsayev, Gabiyt Musrepov, Turar Rıskulov gibi isimlerin mektupları durumu özetlemesi ve vahşetin boyutunu göstermesi açısından dikkat çekicidir. Mektuplar, kurumlar tarafından yapılan sayımlar, ölüm ve göç oranlarını içeren çeşitli resmi belgelerle desteklenmiştir. Tüm bu uyarılar ve çığlıklar elbette müspet bir sonuç ortaya çıkaramamış ve halk açlığa terk edilmiştir. Üstelik mektupları yazarlar hakkında hapisten sürgüne çeşitli susturma ve yok etme politikası güdülmüştür. Mektuplarda ortak olan birkaç noktaya değinmek gerekirse; Kazakistan halkının acımasızca açlığa terk edilmesi, uygulanan politikanın yanlış olduğunun ortaya çıkmasına rağmen bundan geri dönülmemesi, ülkede bulunan hayvan sayısının birkaç yıl içinde %80 'den fazla azalması, katliam denecek seviyede insan ölümlerinin yaşanması ortak görüşler olarak sıralanabilir.

* Öğretmen; Millî Eğitim Bakanlığı, ahmetefecam@gmail.com.

Kitabın ikinci bölümü ise Hatıralar bölümüdür. 26 adet hatıradan oluşan bu bölümde, 1929-1933 yılları arasında yaşanan tüyler ürperten felaketin canlı tanıkları, hayırla yâd etmedikleri o tarihlerdeki zulmü ibretimiz bir şekilde anlatmışlardır. İnsanlar açlıktan dolayı ellerine geçen her şeyi yemek zorunda kalmışlardır. Hatta durum o derece vahimdir ki köpek, fare, köstebek gibi yabani hayvanları yemekten salgın hastalıkların türediği çarpıcı bir şekilde anlatılmıştır. Açlığın ve kıtlığın ne ölçüde şiddetli olduğunu kavramak için insanların hayatta kalmak için son çare olarak ölen insanların etini yediği bilgisini vermek sanıyoruz yeterli olacaktır.

Son bölüm ise Değerlendirme ve Röportaj bölümüdür. Bu bölümde, felaketin ikinci ismi Goloşyekin'e ve yaşananlara dair önemli değerlendirme yazıları yer almaktadır. Beş yazı içeren son bölüm içerisinde Kazak yazarların yanında Rus yazarların yazılarından da örnekler sunulmuştur. Yaşanan felaketi eserlerinde işleyen yazar Smagul Elubay, yazar ve akademisyen Prof. Dr. Bürkitbay Ayagan gibi isimlerle yapılan röportajlar bunlardan bazılarıdır.

İnsanlık tarihi Kazakistan coğrafyasında mı başlamıştır bilinmez; fakat 1929-1933 yılları arasında insanlığın orada bittiği söylenebilir. Öteden beri geniş topraklar üzerinde göçebe bir hayat süregelen Kazaklar yerleşik hayata zorla geçirilmeye çalışılmış, ellerinde bulunan ve tek geçim kaynakları olan hayvanlara el konulmuş ve halk sistematik bir şekilde göçe ve ölüme mahkûm edilmiştir. SSCB'nin Ekim Devrimi adı altında, göçebe Kazakları kolhozlaştırma çabası tasarlanmış bir soykırımı beraberinde getirmiştir. Sözde ortak hazine adı altında halkın elinde avucunda ne varsa alınmıştır. Stalin ve onun Kazakistan'daki numunesi Goloşyekin tarafından uygulanan bu politika, açlığın dilsiz düşman olduğu gerçeğini tekrar gün yüzüne çıkarmıştır. Göç ettirilen yerlere Rusların yerleştirilmesi ve bunların herhangi bir açlık, yoksulluk sefaleti yaşamaması da planların çok farklı olduğunu bizlere göstermektedir. 1933 yılında Goloşyekin'in görevden alınmasıyla bu faciaya bir bakıma dur denilmiştir; ancak bu çok geç alınmış bir karar olmaktan öte gitmemiştir.

Kitabı hazırlayan Damira İbrahim ve Prof. Dr. Vahit Türk, orijinal metinlere en uygun biçimleri okuyuculara sunmuşlardır. Mektupların orijinal isimleri dipnot olarak verilmiş, yazarlar hakkındaki bilgiler yazı sonunda kısaca özetlenmiş ve gerekli bilgiler açıklama kısmında sunulmuştur. Kitabın nesnel bir bakış açısıyla hazırlanmış olması, hem tarihsel gerçekliği yansıtmaması hem de okuru bilgilendirmesi açısından kıymetli bir eserdir. Eseri okuyacak ilgililerin konuyla ilgili tüm ayrıntıları bulacağı kanaatindeyiz. Üslup bakımından duru ve akıcı bir Türkçe ile kaleme alınan bu eseri hazırlayanlara teşekkürü bir borç biliriz.

Bugün Filistin'de, Suriye'de, Myanmar'da, Arakan'da, Kırım'da, Çeçenistan'da, Doğu Türkistan'da, Mısır'da yaşanan elim hadiselerin bir benzeri de 1929-1933 yılları arasında

Kazakistan'da yaşanmıştır. Bütün zalimlere karşı Türk-İslam medeniyeti, bugün tüm mazlum coğrafyada gönül köprüleri kurmuş ve ilelebet de kurmaya devam edecektir. Unutulmamalıdır ki insanın kendi türüne yaptığı zulme karşı gelmedikçe tüm insanlık yarım kalacaktır.